Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky
Odbor Parlamentný inštitút

Edícia: Porovnávacie analýzy

23/2020

Štátne modely telesnej výchovy na základných školách v Spojenom kráľovstve a v Maďarsku

Vypracovali: PhDr. Krisztina Csillag a RNDr. Katarína Kubišová, Odbor Parlamentný inštitút

Schválila: Mgr. Natália Švecová, riaditeľka Odboru Parlamentný inštitút

Bratislava

15. decembra 2020

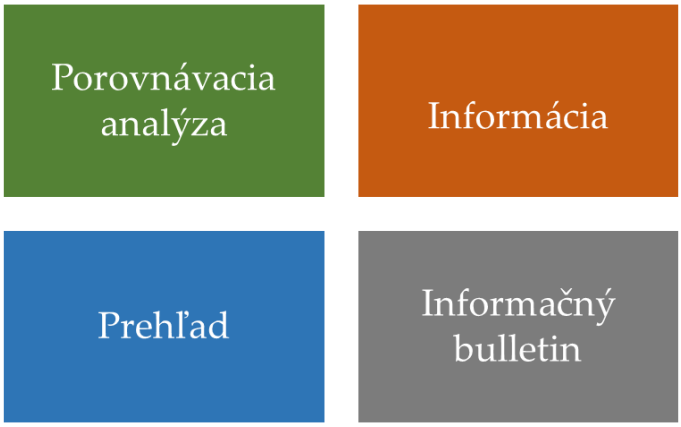
Anotácia:
Cieľom materiálu je priniesť stručný prehľad štátnych modelov telesnej výchovy a športu na základných školách v Spojenom kráľovstve a v Maďarsku. Materiál bližšie analyzuje niektoré aspekty výučby telesnej výchovy, najmä legislatívnu úpravu a s ňou spojené otázky týkajúce sa hodnotenia uvedeného predmetu, učebných osnov, predpísanej časovej dotácie a rôznych stratégií na rozvoj telesnej výchovy.

Kľúčové slová:
telesná výchova, šport, základná škola

Postavenie Odboru Parlamentný inštitút definuje § 144 zákona NR SR č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky, podľa ktorého Parlamentný inštitút plní informačné, vzdelávacie a dokumentačné úlohy súvisiace s činnosťou NR SR a jej poslancov. Súčasťou odboru je aj Oddelenie Parlamentná knižnica a Oddelenie Parlamentný archív.

V rámci informačnej činnosti Odbor Parlamentný inštitút vydáva spravidla tieto informačno-analytické materiály:

V oblasti vzdelávania Odbor Parlamentný inštitút zastrešuje úvodné inštruktážne semináre najmä pre novozvolených poslancov, účasť Kancelárie NR SR na parlamentnej rozvojovej spolupráci určenej pre zahraničné parlamenty, stážový program pre študentov vysokých škôl, ako aj ďalšiu vzdelávaciu, prednáškovú a publikačnú činnosť.

Materiál slúži výlučne pre poslancov Národnej rady Slovenskej republiky a zamestnancov Kancelárie NR SR a nemôže v plnej miere nahrádzať právne alebo iné odborné poradenstvo v danej oblasti. Údaje, použité v materiáli, sú aktuálne k dátumu jeho zverejnenia. Zverejňovanie materiálu je možné iba so súhlasom Odboru Parlamentný inštitút a autorov.

Obsah

Úvod a stručné zhrnutie výsledkov 4

Výučba telesnej výchovy a športu na základných školách v Spojenom kráľovstve 6

Anglicko 6
Náplň výučby telesnej výchovy 6
Rozsah výučby telesnej výchovy 8
Financovanie športu na školách 8
Školské hry 9
Školské športoviská 9
Športová stratégia vlády 2015 10

Severné Írsko 10

Škótsko 10

Wales 11

Maďarsko 11

Všeobecná právna úprava a proces implementácie nového zákona o verejnom vzdelávaní 11

Náplň výučby telesnej výchovy 12

Klasifikácia a hodnotenie telesnej výchovy 14

Programy, projekty a stratégie 15

Záver **16**

Zoznam použitej literatúry **18**

Úvod a stručné zhrnutie výsledkov

Na základe brífingu Európskeho parlamentu z novembra roku 2016, nízka úroveň fyzickej aktivity u detí a mládeže v štátoch EÚ je alarmujúca, nakoľko fyzická pasivita európskej spoločnosti je zodpovedná za vyše **500 000 úmrtí ročne** a má za následok **ekonomické straty vo výške viac ako 80 mld. EUR ročne**. Konzervatívne odhady vyčísľujú ekonomické dopady v dôsledku inaktivity ľudí až na 125 mld. EUR v roku 2030.[1] Význam pohybu ako prevencie porúch zdravia sa zvyšuje a školy majú v tomto smere nezastupiteľné miesto.

Výuka telesnej výchovy je súčasťou učebných osnov v členských štátoch EÚ a je povinným predmetom na základných a stredných školách. V európskom priemere sa tomuto **predmetu venuje 70 hodín ročne**. Stále je to len zhruba tretina času, ktorý sa venuje výuke jazykov a polovica času pre výuku matematiky.[2]

Rozvoj a obsah telesnej výchovy na Slovensku sa tiež dostáva do defenzívnej roly. Výuku telesnej výchovy na slovenských základných školách definuje pravidelnosť, na druhej strane však nedostatočný rozsah vyučovania telesnej výchovy. Jeho rozsah je jednotný pre všetky ročníky základných škôl na prvom a druhom stupni, a to **v časovej dotácii dve hodiny týždenne.** Výskumy tiež ukazujú, že financovanie telesnej výchovy na školách je nedostatočné, čo sa odráža v často **nízkej kvalite a nedostatočnej vybavenosti na základných školách v 26% štátov EÚ**.[3]

Ďalšie problémy, ktoré sa týkajú rozvoja výuky telesnej výchovy na školách boli definované už v roku 2012 na 7. Európskom kongrese FIEP. Výsledky troch svetových auditov vyučovania telesnej výchovy z 200 štátov sveta ukázali, že status telesnej výchovy ako predmetu a status učiteľa telesnej výchovy je vnímaný ako nižší v porovnaní s inými predmetmi a v skúmaných štátoch nastáva postupné znižovanie povinných hodín telesnej výchovy.[4]

Cieľom predloženého materiálu je **priniesť stručný prehľad štátnych modelov telesnej výchovy a športu na základných školách v Spojenom kráľovstve a v Maďarsku**. Materiál bližšie analyzuje niektoré aspekty výučby telesnej výchovy, predovšetkým legislatívnu úpravu a s ňou spojené otázky týkajúce sa hodnotenia uvedeného predmetu, učebných osnov, predpísanej časovej dotácie a rôznych stratégií na rozvoj telesnej výchovy.

---

[1] EUROPEAN PARLIAMENT – BRIEFING. *Physical education in EU schools*. [online]. [cit.2020-12-09]. Dostupné na: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/593559/EPRS_BRI(2016)593559_EN.pdf

[2] Tamtiež.

[3] Tamtiež.

[4] ANTALA. B. et al. *Telesná a športová výchova a súčasná škola*. [online]. [cit.2020-12-09]. Dostupné na: http://www.telesnavychova.sk/userfiles/downloads/TSVaSucasnaSkola.PDF

Tabuľka č. 1: Stručné zhrnutie výsledkov

Poznámka: klasifikáciu definujeme ako jednou z foriem hodnotenia, ktorej výsledky sa vyjadrujú určenými piatimi stupňami, napr. od 1 do 5.

Podobne ako aj v ostatných členských štátoch EÚ, telesná výchova je v **Spojenom kráľovstve aj v Maďarsku povinným vyučovacím predmetom**, legislatívne je táto povinnosť upravená zákonom. Obe krajiny sa však významne líšia v predpísaní rozsahu vyučovania telesnej výchovy a v spôsobe regulácie rozsahu výučby tohto predmetu. Od roku 2012 sa v maďarských školách zaviedla **povinná výučba telesnej výchovy v rozsahu piatich hodín**. Navýšenie časovej dotácie bolo v roku 2011 upravené novelou zákona o národnom verejnom vzdelávaní. Opačnú stratégiu zvolilo Spojené kráľovstvo, ktoré zákonom o vzdelávaní už v roku 2002 **zakázalo stanoviť povinnú časovú dotáciu** pre výučbu telesnej výchovy na školách. Čo sa týka zásad hodnotenia žiakov v oboch krajinách, v Spojenom kráľovstve sa u žiakov nehodnotí absolútny výkon, ale relatívny výkon, to znamená zlepšenie výkonu oproti predchádzajúcemu hodnotenému obdobiu.

V ďalších častiach materiálu sa budeme podrobnejšie venovať jednotlivým aspektom štátnych modelov telesnej výchovy v Spojenom kráľovstve a v Maďarsku.

Výučba telesnej výchovy a športu na základných školách v Spojenom kráľovstve

Každá zo štyroch častí Spojeného kráľovstva – Anglicko, Škótsko, Wales a Severné Írsko má svoje vlastné učebné osnovy pre výuku telesnej výchovy a športu. Tento predmet je súčasťou učebných osnov pre základné školy vo všetkých štyroch oblastiach. V nasledujúcom texte sa budeme venovať podrobnejšie učebným osnovám a výuke telesnej výchovy a športu na základných školách v Anglicku.

Anglicko

Podľa Národných učebných osnov zo septembra 2014 zostáva telesná výchova povinná na všetkých stupňoch škôl. Výučba sa uskutočňuje podľa Národných učebných osnov.

Cieľom telesnej výchovy je zabezpečiť, aby žiaci:

- nadobudli schopnosti v širokom spektre fyzických aktivít,
- boli sústavne fyzicky aktívni,
- zúčastňovali sa súťažných športov a aktivít,
- viedli zdravý, aktívny život.[5]

Náplň výučby telesnej výchovy

Národné učebné osnovy pre telesnú výchovu špecifikujú, čo má byť náplňou hodín telesnej výchovy na jednotlivých stupňoch výuky.

1. Stupeň (5-7 rokov)

- Zvládnutie základnej pohybovej prípravy vrátane behu, skokov, hádzania a chytania lopty, ako aj rozvoj rovnováhy, pružnosti, koordinácie pohybov a ich uplatnenie v celom rade pohybových aktivít.
- Účasť v tímových hrách, rozvoj jednoduchej taktiky útočenia a obrany.
- Tanec s využitím jednoduchých pohybových vzorcov.

2. Stupeň (7-11 rokov)

- Používanie behu, skokov, hádzania a chytania lopty jednotlivo aj v kombinácii.
- Hranie súťažných hier, modifikovaných v prípade potreby (napríklad bedminton, basketbal, kriket, futbal, hokej, volejbal, tenis) a používanie základných princípov útočenia a obrany.
- Rozvoj ohybnosti, sily, techniky, kontroly a rovnováhy (napríklad výuka atletiky a gymnastiky).

[5] FOSTER. D. *School Sport in England*. [online]. House of Commons Library [cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://dera.ioe.ac.uk/31766/1/SN06836_.pdf

- Tanec s využitím celého radu pohybových vzorcov.
- Účasť na vonkajších a dobrodružných aktivitách – individuálne aj v rámci tímu.
- Porovnanie výsledkov s predchádzajúcimi a demonštrovanie pokroku k dosiahnutiu osobného maxima.

Plávanie a bezpečnosť vo vode

Všetky školy musia zabezpečiť kurz plávania buď na 1., alebo na 2. stupni. Konkrétne žiaci sa majú naučiť:

- plávať bezpečne a kvalifikovane na vzdialenosť najmenej 25 metrov
- efektívne používať niekoľko plaveckých štýlov (napríklad prsia, kraul, znak)
- podávať prvú pomoc pri rozličných situáciách, ktoré môžu nastať v súvislosti s vodou.

3. Stupeň (11-14 rokov)

- Používanie celého radu taktík a stratégií na prekonanie súpera v priamej súťaži v individuálnych aj tímových športoch (napríklad bedminton, basketbal, kriket, futbal, hokej, volejbal, rugby a tenis).
- Rozvíjanie techniky a zlepšovanie výkonu v ďalších súťažných športoch (napríklad atletika a gymnastika).
- Tanec s využívaním pokročilých tanečných prvkov v celom rade tanečných štýlov a foriem.
- Účasť na vonkajších a dobrodružných aktivitách, ktoré predstavujú intelektuálne a fyzické výzvy, podpora tímovej práce založenej na dôvere a rozvoj schopností riešiť problémy – individuálne, alebo v skupine.
- Porovnanie výsledkov s predchádzajúcimi a demonštrovanie pokroku k dosiahnutiu osobného maxima.
- Účasť v súťažných športoch a aktivitách mimo školy prostredníctvom sociálnych väzieb a športových klubov.

4. Stupeň (14-16 rokov)

- Používanie a rozvoj stratégií a taktík na prekonanie súpera v tímových a individuálnych súťažiach (napríklad bedminton, basketbal, kriket, futbal, hokej, volejbal, rugby a tenis).
- Rozvoj techniky a zlepšovanie výkonu v iných súťažných športoch (napríklad atletika a gymnastika). Alebo v iných fyzických aktivitách (napríklad tanec).
- Účasť na vonkajších a dobrodružných aktivitách v celom rade prostredí, ktoré predstavujú intelektuálne a fyzické výzvy a ktoré povzbudzujú žiakov pracovať v tíme, posilňovať dôveru a rozvíjať zručnosti pre riešenie problémov – individuálne alebo v skupine.

- Hodnotenie výkonu v porovnaní s predchádzajúcimi a demonštrovanie pokroku v celom rade fyzických aktivít k dosiahnutiu individuálneho maxima.
- Pokračovanie v pravidelnej účasti v súťaživých športoch a aktivitách mimo školy prostredníctvom sociálnych väzieb a športových klubov.[6]

Rozsah výučby telesnej výchovy

Zákon o vzdelávaní z roku 2002 zakazuje ministrovi školstva predpisovať počet hodín pre ktorýkoľvek predmet výuky na školách, vrátane telesnej výchovy. Taktiež vláda nestanovuje ciele pre množstvo času, ktoré majú školy venovať výuke telesnej výchovy. [7]

V správe, ktorú publikovalo Ministerstvo školstva v novembri 2015 sa uvádza, že stredná dĺžka času, ktorú základné školy venovali výuke telesnej výchovy bola 2 hodiny do týždňa v rokoch 2012-13 a 2014-15.[8]

Financovanie športu na školách

Financovanie školského športu a telesnej výchovy je súčasťou **Grantu pre školy** (Dedicated School Grant - DSG), ktorý nie je rozdelený podľa predmetov alebo učebných osnov. Dodatočné financovanie je však poskytované aj samostatne cez účelovo viazané granty mimo DSG.

Od roku 2013 sa ročné viazané financovanie poskytuje základným školám prostredníctvom fondu **Základná telesná výchova a šport premium**. Vláda sa zaviazala pokračovať v poskytovaní finančných prostriedkov z tohto fondu do roku 2020. Smernice Ministerstva školstva stanovujú, ako môžu školy využívať peniaze z tohto fondu a akým spôsobom sa kontroluje ich využívanie. Prostriedky sa nesmú využívať na najímanie trénerov, alebo učiteľov na tvorbu plánov prípravy a metód hodnotenia, alebo na výuku minimálnych požiadaviek stanovených učebnými osnovami. Školy sú taktiež povinné zverejňovať na svojich webových stránkach, akým spôsobom používajú prostriedky, ako aj dopady ich využívania na účasť žiakov a dosiahnuté výsledky v oblasti telesnej výchovy a športu. Od akademického roku 2017-18 boli školy navyše povinné zverejniť, ako žiaci 6. ročníka plnia národné osnovy, týkajúce sa plávania.

---

[6] DEPARTMENT FOR EDUCATION. *Statutory guidance - National curriculum in England: physical education programmes of study.* [online]. [cit.2020-12-09]. Dostupné na: https://www.gov.uk/government/publications/national-curriculum-in-england-physical-education-programmes-of-study/national-curriculum-in-england-physical-education-programmes-of-study

[7] FOSTER. D. *School Sport in England*. [online]. House of Commons Library [cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://dera.ioe.ac.uk/31766/1/SN06836_.pdf

[8] Tamtiež.

Do roku 2016-17 predstavovalo financovanie z fondu telesnej výchovy a športu premium okolo 160 mil. £ ročne. V rokoch 2017-18 bolo financovanie z tohto fondu zdvojnásobené na základe navýšenia príjmov z výroby nealkoholických nápojov. [9]

Vo februári 2017 oznámilo ministerstvo školstva, že prostriedky vo výške 415 mil. £ z výroby nealkoholických nápojov budú pridelené školám v školskom roku 2018-19 na platby za zariadenia na podporu telesnej výchovy, mimoškolských aktivít a zdravého stravovania. Dodalo, že školy môžu využiť toto financovanie, ktoré sa označuje ako **Kapitálový fond zdravých žiakov** (*Healthy pupils capital fund - HPCF*), na zlepšenie vybavenia pre fyzickú kondíciu detí, alebo podporu mladých ľudí, zápasiacich s problémami duševného zdravia. V júli 2017 bolo oznámené, že prostriedky fondu budú redukované zo 415 mil. £ na 100 mil. £ z dôvodu presunutia časti prostriedkov na spolufinancovanie dodatočného rozpočtu základných škôl v rokoch 2018–19 a 2019-20. Zostávajúcich 100 mil. £ bolo alokovaných z HPCF pre financovanie škôl v školskom roku 2018-19. [10]

Školské hry

Myšlienku organizovania školských olympijských a paraolympijských hier vyslovila vláda v roku 2010 a prvé súťaže sa začali v septembri 2011 s finále v máji 2012 v Olympijskom parku. Školské hry prebiehajú na 4 úrovniach:

- národné multi-športové hry – talentovaní mladí ľudia sú vyberaní, aby súťažili na športových turnajoch
- festival školských hier – regionálne, alebo národné festivaly a súťaže, ktoré sa zvyčajne konajú dvakrát ročne s cieľom nájsť najlepších športovcov
- medzi-školská súťaž – víťazi tejto súťaže postupujú na festival školských hier
- vnútro-školská súťaž.

V súhrnnej správe o školských hrách z roku 2016 sa konštatuje, že školské hry predstavujú významný príspevok k vládnej stratégii športu a uvádza sa 17 odporúčaní s cieľom maximalizovať hodnotu a dopady športových hier. Príloha k správe obsahuje aktualizáciu poslania, vízie a charakteristiky športových hier.

Školské športoviská

Od októbra 2012 je v platnosti nové nariadenie, týkajúce sa vonkajších školských športovísk. Podľa tohto nariadenia musia tieto priestory umožňovať:

- fyzickú prípravu žiakov podľa učebných osnov

[9] Tamtiež

[10] FOSTER. D. *School Sport in England*. [online]. House of Commons Library [cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://dera.ioe.ac.uk/31766/1/SN06836_.pdf

- žiakom hrať sa vonku.

Športová stratégia vlády 2015

V decembri 2015 publikovala vláda novú športovú stratégiu: *Športová budúcnosť: Nová stratégia pre aktívny národ*. V oblasti školského športu nová stratégia zdôraznila význam prepojenia jednotlivých stupňov výchovy a vzdelávania. Stratégia obsahuje celý rad záväzkov, ako napríklad:

- efektivita a budúce priority školských hier budú prehodnotené
- bude vytvorená poradná pracovná skupina v oblasti zabezpečenia, aby žiadne dieťa neopustilo školu bez základnej plaveckej schopnosti
- vláda bude skúmať príčiny poklesu záujmu o pohybové aktivity pri prechode od základných škôl k stredným, obzvlášť u niektorých skupín detí (napr. dievčatá)

Druhá výročná správa stratégie bola publikovaná v januári 2018.[11]

Severné Írsko[12]

Učebné osnovy taktiež zahŕňajú telesnú výchovu ako povinný predmet pre deti s povinnou školskou dochádzkou. Okrem vývoja, rozširovania a zdokonaľovania zručností mladých ľudí v rôznych pohybových kontextoch by telesná výchova mala tiež pomáhať mladým ľuďom v rozvoji pozitívnych postojov k účasti na fyzickej činnosti zameranej na zdravý životný štýl.

Škótsko[13]

Škótska vláda očakáva, že školy budú zabezpečovať minimálne 2 hodiny kvalitnej telesnej výchovy pre každé dieťa, každý týždeň. Telesná výchova si kladie za cieľ budovať fyzické kompetencie, zlepšovať aspekty kondície a rozvíjať osobnosť a medziľudské schopnosti a vlastnosti. Škótska vláda tiež očakáva, že fyzická aktivita a šport by sa mali vykonávať aj nad rámec povinnej výuky telesnej výchovy na školách.

[11] FOSTER. D. *School Sport in England*. [online]. House of Commons Library [cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://dera.ioe.ac.uk/31766/1/SN06836_.pdf

[12] *The Nothern Ireland Curriculum*. [online]. [cit.2020-09-28]. Dostupné na: https://ccea.org.uk/learning-resources/northern-ireland-curriculum-primary

[13] SCOTTISH GOVERNMENT. *School curriculum and qualifications*. [online]. [cit.2020-12-09]. Dostupné na: https://www.gov.scot/policies/schools/school-curriculum/

Wales[14]

Telesná výchova je povinná pre všetkých žiakov s povinnou školskou dochádzkou (5-16 rokov). Požiadavky sa týkajú dosahovaných zručností a spektra aktivít pre jednotlivé vekové skupiny. [15]

Maďarsko

Všeobecná právna úprava a proces implementácie nového zákona o verejnom vzdelávaní

Od roku 2012 sa v maďarských školách zaviedla **povinná výučba telesnej výchovy každý deň.** V zmysle § 97(6) zákona č. CXC z roku 2011 o národnom verejnom vzdelávaní sa od 1. septembra 2012 zaviedlo postupné navýšenie povinných vyučovacích hodín telesnej výchovy **pre prvý, piaty a deviaty ročník v časovej dotácii minimálne päť vyučovacích hodín týždenne.** Aspoň jedna hodina telesnej výchovy sa mala uskutočniť predovšetkým v tie dni, kedy zároveň prebiehala výučba všeobecno-vzdelávacích predmetov (napr. matematika, chémia, biológia, atď.)[16]

V ostatných ročníkoch (2.-4. ročník a 6.-8. ročník) sa malo na začiatku postupovať podľa zákona č. LXXIX z roku 1993 o verejnom školstve, podľa ktorého mali školy zabezpečiť pre žiakov každodenný pohyb, ktorý sa mal novou právnou úpravou postupne nahradiť povinnými hodinami telesnej výchovy. V zmysle § 193 (3) vládneho nariadenia č. 20/2012 o fungovaní vzdelávacích inštitúcií, v tých ročníkoch, v ktorých spočiatku nebola nariadená každodenná telesná výchova, sa zahrnie povinná telesná výchova v časovej dotácii minimálne troch vyučovacích hodín v druhom, treťom a štvrtom ročníku a v ostatných ročníkoch na vyššom stupni aspoň 2,5 hodiny. Do učebných osnov mohlo byť v týchto ročníkoch zahrnutých aj viac hodín (maximálne však dve dodatočné hodiny), avšak na úkor voliteľných predmetov.

Uvedené prechodné obdobie predstavovalo pre vzdelávacie inštitúcie výzvu z dôvodu postupného navyšovania časovej dotácie pre telesnú výchovu. V záujme jednotnej koordinácie implementácie nového zákona o verejnom vzdelávaní zahájil Maďarský študentský športový zväz projekt TESI, ktorý financoval Európsky sociálny fond a maďarská vláda. Význam

[14] GOVERNMENT OF WALES. *Physical education in the national curriculum for Wales*. [online]. [cit.2020-12-09]. Dostupné na: https://hwb.gov.wales/curriculum-for-wales-2008/key-stages-2-to-4/physical-education-in-the-national-curriculum-for-wales

[15] WEICHSELBAUM. E. et al. *Physical activity in schools across Europe.* [online]. [cit.2020-12-09]. Dostupné na: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/j.1467-3010.2012.01983.x

[16] *§ 27(11) zákona č. CXC z roku 2011 o národnom verejnom vzdelávaní.* [online].[cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv

projektu bol umocnený aj skutočnosťou, že zároveň pôsobil ako stratégia rozvoja zdravia v rámci telesnej výchovy do roku 2020.[17]

V praxi sa proces navyšovania vyučovacích hodín **dokončil v školskom roku 2016/2017**. V januári 2020 následne predstavila vláda nový školský vzdelávací program, ktorý však nemal vplyv na celkový počet vyučovacích hodín poskytnutých na výučbu telesnej výchovy, ani na jej obsah.

Náplň výučby telesnej výchovy

Odporúčaný obsahový a výkonový štandard a časovú dotáciu pre jednotlivé ročníky definujú rámcové učebné plány. Rámcové učebné plány pre telesnú výchovu upravujú oddelene výučbu telesnej výchovy na nižšom stupni (1.-4. ročník) a na vyššom stupni (5.-8. ročník)[18]. Časové dotácie sa následne upravujú kumulatívne pre dva ročníky.

Tabuľka č. 2: Časové dotácie a základné tematické celky pre nižší stupeň základných škôl

Základné tematické celky	**Navrhovaná časová dotácia pre 1.-2. ročník**	**Navrhovaná časová dotácia pre 3.-4. ročník**
Všeobecná gymnastika	26	26
Lozenie a šplhanie	26	26
Chôdza a beh	36	36
Skok	26	26
Hod predmetom	20	20
Rozvoj kontroly a rovnováhy	36	36
Cviky s loptou	26	26
Ľudové hry	32	32
Športové úpoly a sebaobrana	30	30
Sezónne činnosti	46	46

[17] *A TESI projekt bemutatása*. [online].[cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://www.mdsz.hu/tesi/rolunk/

[18] Povinná školská dochádzka v Maďarsku začína vo veku 6 rokov dieťaťa a končí dovŕšením 16 rokov veku. Základné vzdelávanie sa uskutočňuje väčšinou na 8-ročných základných školách a zahŕňa vzdelávanie na úrovni ISCED 1 a ISCED 2. Inštitúcie stredného vzdelávania tiež poskytujú programy na úrovni ISCED 2 (8-ročné gymnáziá).

Plávanie	36	36
Hodín spolu	**340**	**340**

Zdroj: *Kerettanterv az általános iskola 1–4. évfolyama számára*. [online]. [cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_isk_1_4_evf

Tabuľka č. 3: Časové dotácie a základné tematické celky pre vyšší stupeň základných škôl

Základné tematické celky	**Navrhovaná časová dotácia pre 5.-6. ročník**	**Navrhovaná časová dotácia pre 7.-8. ročník**
Všeobecná gymnastika	36	36
Atletika	46	46
Základy gymnastických športov	46	46
Športové hry	70	70
Ľudové hry	34	34
Sebaobrana a bojové umenia	40	40
Sezónne činnosti	32	32
Plávanie[19]	36	36
Hodín spolu	**340**	**340**

Zdroj: *Kerettanterv az általános iskola 5-8. évfolyama számára.* [online]. [cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_isk_5_8/

Okrem aktivít, ktoré predpisujú rámcové učebné plány pre predmet telesná výchova možno vykonávať aj inú činnosť v časovej dotácii maximálne dve vyučovacie hodiny týždenne. K týmto aktivitám patrí napríklad plávanie, ľudové tance, spoločenské a iné športové hry, šport v prírode, turistika, výlety v prírode, atď. Na základe technického vybavenia školy sa možno venovať aj iným športovým aktivitám, napr. historickým ľudovým športovým hrám (streľba z luku).

[19] Ak vzdelávacia inštitúcia nemá k dispozícii materiálne podmienky na vykonanie plaveckých hodín, môžu sa v jeden deň konať maximálne dve náhradné hodiny telesnej výchovy.

Harmonizáciu mimoškolských športových aktivít niektorých žiakov-športovcov sa nová právna úprava od roku 2012 snažila vyriešiť možnosťou nahradenia povinných vyučovacích hodín. Žiaci-športovci, ktorí vykonávajú dodatočnú športovú aktivitu v športovom školskom klube, športovej organizácii alebo v združení si môžu nahradiť touto činnosťou maximálne dve povinné hodiny telesnej výchovy.[20]

Žiaci, ktorí sa nemôžu zúčastniť štandardných hodín telesnej výchovy z **dôvodu nepriaznivého fyzického stavu, sa zúčastnia na hodinách fyzioterapie**, ak to odporučí vzhľadom na ich zdravotný stav detský lekár. Cieľom fyzioterapie na základných školách je obnoviť a zlepšiť zdravotný stav dieťaťa. Základná škola je povinná prispôsobiť hodiny telesnej výchovy vo forme fyzioterapie žiakom s nepriaznivým zdravotným stavom. O pokroku pohybových schopností dieťaťa sa vedie záznam. S cieľom poskytnúť čo najprimeranejšiu starostlivosť pre týchto žiakov, hodiny fyzioterapie poskytujú odborníci špeciálnych pedagogických služieb a nie pedagógovia vzdelávacej inštitúcie. Táto činnosť bola v roku 2013 vyňatá z kompetencie škôl.[21]

Klasifikácia a hodnotenie telesnej výchovy

Všetky predmety na základných školách, vrátane výchovných predmetov sa klasifikujú prostredníctvom týchto stupňov:

5 – výborný

4 – chválitebný

3 – dobrý

2 – dostatočný

1 – nedostatočný[22]

Špecifikom hodnotenia pohybových schopností žiakov je meranie fyzickej kondície a zdatnosti žiakov od piateho ročníka, tzv. NETFIT – Jednotný národný test spôsobilosti žiakov. NETFIT upravuje § 80 (9) zákona o národnom verejnom vzdelávaní, ďalej je konkretizovaný vyhláškou Ministerstva ľudských zdrojov č. 27/2020. Súhrnné výsledky národného merania a hodnotenia sa zverejňujú na stránke ministra zodpovedného za vzdelávanie, ktoré sú k dispozícii k ďalšiemu spracovaniu na štatistické účely. Najbližšie sa

[20] *§ 27 (11c) zákona č. CXC z roku 2011 o národnom verejnom vzdelávaní*. [online].[cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV.

[21] *§ 28 vyhlášky Ministerstva ľudských zdrojov č. 15/2013 o fungovaní ustanovizní poskytujúcich pedagogické odborné služby.* [online].[cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300015.emm

[22] *§ 54 (2) Zákona č. CXC z roku 2011 o národnom verejnom vzdelávaní*. [online].[cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV

meranie fyzickej kondície uskutoční od 11. januára 2021 do 23. apríla 2021.[23] Výsledky v jednotlivých kategóriách je povinný zverejniť pedagogický pracovník do 28. mája 2021 cez špeciálny softvér, ktorý zároveň obsahuje podrobné metodické pokyny pre pedagógov, aj vo forme videí. Výsledky sú následne spracované do správy, v ktorej sú porovnávané s výsledkami z minulých rokov, a tým poskytujú ucelený prehľad pohybových schopností žiakov podľa viacerých kritérií.[24]

Programy, projekty a stratégie

S cieľom neustáleho rozvoja každodennej výučby telesnej výchovy na školách bol spustený **projekt implementácie kvalitnej telesnej výchovy**, do ktorého sa môžu prihlásiť verejné vzdelávacie inštitúcie do 31. marca 2021. Realizátorom projektu je Maďarský študentský športový zväz, na realizáciu projektu sa vyčlenilo 2 mld. HUF (5,5 mil. EUR)[25]. Hlavným cieľom projektu je zlepšiť kľúčové pohybové kompetencie žiakov a vytvoriť podmienky pre kvalitnú výučbu telesnej výchovy na školách.[26]

Od školského roku 2016/2017 sa každoročne organizuje na celoštátnej úrovni tzv. **žiacka olympiáda** pod záštitou ministra školstva a Maďarského študentského športového zväzu. Organizáciu žiackej olympiády reguluje vyhláška Ministerstva ľudských zdrojov č. 20/2012. Podujatie je financované Ministerstvom ľudských zdrojov, jeho cieľom je popularizácia rôznych športových disciplín v kruhu žiakov, nabádanie žiakov k pravidelnej fyzickej aktivite a rozpoznávanie športových talentov. Žiaci-jednotlivci, resp. družstvá zo základných a stredných škôl si môžu zmerať sily vo vybraných športových disciplínach (floorball, ping-pong, atletika, futsal, basketbal, futbal, atď.). Najlepší žiak, resp. družstvo získava titul „*Študentského olympijského šampióna Maďarska*“.[27]

[23] OKTATÁSI HIVATAL. *2020/2021. tanévi fizikai fittségi mérés*. [online].[cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://www.oktatas.hu/kozneveles/meresek/fizikai_fittsegi_meres/lebonyolitas/2021netfit

[24] Výsledky merania pohybových schopností žiakov z 2018/2019 k dispozícii online v maďarskom jazyku: https://www.mdsz.hu/wp-content/uploads/2020/02/Netfit-2020-kutatas-jelentes-3.pdf [cit. 2020-12-09].

[25] Konverzia na základe kurzu Národnej banky Slovenska zo dňa 9. decembra 2020.

[26] MAGYAR DIÁKSPORT SZÖVETSÉG. *EFOP-3.2.8-16-2016-00001 – T.E.S.I.-2.0 – Beavatkozások a minőségi (inkluzív) testnevelés oktatás és képzés megvalósítása érdekében*. [online].[cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://www.mdsz.hu/efop-3-2-8-16-2016-00001-t-e-s-i-2-0-beavatkozasok-a-minosegi-inkluziv-testneveles-oktatas-es-kepzes-megvalositasa-erdekeben/.

[27] MAGYAR DIÁKSPORT SZÖVETSÉG. *Versenykiírás 2020/2021.* [online].[cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://www.mdsz.hu/wp-content/uploads/2020/08/AKG01324-10%20MDSZ_VERSENYKIIRAS_DIAKOLIMPIA_2020-2021_belivek%20WEB.pdf.

Záver

Podobne ako aj v ostatných členských štátov EÚ, telesná výchova je v **Spojenom kráľovstve aj v Maďarsku povinným vyučovacím predmetom**, legislatívne je táto povinnosť upravená zákonom. Obe krajiny sa však významne líšia v predpísaní rozsahu vyučovania telesnej výchovy a v spôsobe regulácie rozsahu výučby tohto predmetu. Od roku 2012 sa v maďarských školách zaviedla **povinná výučba telesnej výchovy v rozsahu piatich hodín**. Navýšenie časovej dotácie bolo v roku 2011 upravené novelou zákona o národnom verejnom vzdelávaní. Kritiku, ktorá bola namierená na preťaženie žiakov, sa novela snažila vyriešiť nahradením dvoch vyučovacích hodín týždenne inými športovými aktivitami, ktoré môžu žiaci vykonávať v rámci športových klubov a zväzov, čo má podľa dôvodovej správy novely zákona zabezpečiť nadviazanie vzťahu medzi školami a športovými zväzmi a skvalitniť výučbu telesnej výchovy.

Novela zákona v Maďarsku sa zodpovedne postavila aj k pohybovým potrebám žiakov s telesným znevýhodnením. Základné školy sú povinné zabezpečiť fyzioterapiu pre týchto žiakov, hodiny majú podľa právnej úpravy viesť špeciálne školení odborníci.

Opačnú stratégiu zvolilo Spojené kráľovstvo, ktoré zákonom o vzdelávaní už v roku 2002 **zakázalo stanoviť povinnú časovú dotáciu** pre výučbu telesnej výchovy na školách. Vo všeobecnosti majú žiaci **za týždeň 2 vyučovacie hodiny** telesnej výchovy. Namiesto toho zvolila vláda najmä v Anglicku iné metódy motivácie žiakov k telesným a športovým aktivitám, ako napr. zriadenie osobitných finančných fondov na podporu zdravého telesného vývoja detí s prispením financií z priemyselnej výroby, alebo publikovaním Športovej stratégie vlády a pravidelným vykazovaním jej plnenia. V prípade oboch krajín sú základné tematické celky a obsahová náplň hodín telesnej výchovy definované v učebných osnovách.

Čo sa týka zásad hodnotenia žiakov v oboch krajinách, v Spojenom kráľovstve sa žiaci hodnotia **na základe dosiahnutého pokroku** (t. j. hodnotí sa nie absolútny, ale relatívny výkon) a nie sú klasifikovaní podľa štandardizovanej stupnice, na rozdiel od Maďarska, kde sa používa **stupnica od 5 (výborný) do 1 (nedostatočný).** V kontexte hodnotenia fyzickej zdatnosti maďarských žiakov existuje výnimočný **systém NETFIT, ktorý poskytuje jednotnú metodológiu skúmania kondície žiakov od 10 do 18 rokov** na celoštátnej úrovni. Fyzická kondícia žiakov v jednotlivých kategóriách sa meria každoročne už od roku 2015 a poskytuje tým dôležité štatistické údaje.

Obe analyzované krajiny majú vypracované stratégie rozvoja zdravia a skvalitnenia výučby telesnej výchovy. V procese implementácie nového zákona o verejnom vzdelávaní v Maďarsku mal významné postavenie projekt TESI, ktorý poskytoval pomoc pre pedagógov počas postupného zavedenia každodennej telesnej výchovy, nakoľko si to vyžadovalo zvýšené materiálne a personálne kapacity.

Zaujímavým spôsobom zatraktívnenia telesnej výchovy a motivácie žiakov k športovým aktivitám v oboch štátoch je organizácia športových hier (olympiád) postupne na jednotlivých úrovniach až nakoniec na celoštátnej úrovni.

Zoznam použitej literatúry

1. *A TESI projekt bemutatása*. [online]. [cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://www.mdsz.hu/tesi/rolunk/.

2. ANTALA. B. et al. *Telesná a športová výchova a súčasná škola.* [online]. [cit. 2020-12-09]. Dostupné na: http://www.telesnavychova.sk/userfiles/downloads/TSVaSucasnaSkola.PDF

3. DEPARTMENT FOR EDUCATION. *Statutory guidance - National curriculum in England: physical education programmes of study*. [online]. [cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://www.gov.uk/government/publications/national-curriculum-in-england-physical-education-programmes-of-study/national-curriculum-in-england-physical-education-programmes-of-study

4. EUROPEAN PARLIAMENT – BRIEFING. *Physical education in EU schools.* [online]. [cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/593559/EPRS_BRI(2016)593559_EN.pdf

5. FOSTER. D. *School Sport in England*. [online]. House of Commons Library [cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://dera.ioe.ac.uk/31766/1/SN06836_.pdf

6. GOVERNMENT OF WALES. *Physical education in the national curriculum for Wales*. [online]. [cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://hwb.gov.wales/curriculum-for-wales-2008/key-stages-2-to-4/physical-education-in-the-national-curriculum-for-wales.

7. MAGYAR DIÁKSPORT SZÖVETSÉG. *EFOP-3.2.8-16-2016-00001 – T.E.S.I.-2.0 – Beavatkozások a minőségi (inkluzív) testnevelés oktatás és képzés megvalósítása érdekében*. [online].[cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://www.mdsz.hu/efop-3-2-8-16-2016-00001-t-e-s-i-2-0-beavatkozasok-a-minosegi-inkluziv-testneveles-oktatas-es-kepzes-megvalositasa-erdekeben/.

8. MAGYAR DIÁKSPORT SZÖVETSÉG. *Versenykiírás 2020/2021.* [online].[cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://www.mdsz.hu/wp-content/uploads/2020/08/AKG01324-10%20MDSZ_VERSENYKIIRAS_DIAKOLIMPIA_2020-2021_belivek%20WEB.pdf.

9. OKTATÁSI HIVATAL. *2020/2021. tanévi fizikai fittségi mérés*. [online].[cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://www.oktatas.hu/kozneveles/meresek/fizikai_fittsegi_meres/lebonyolitas/2021netfit

10. SCOTTISH GOVERNMENT. *School curriculum and qualifications*. [online]. [cit.2020-12-09]. Dostupné na: https://www.gov.scot/policies/schools/school-curriculum/

11. *Vyhláška Ministerstva ľudských zdrojov č. 15/2013 o fungovaní ustanovizní poskytujúcich pedagogické odborné služby.* [online].[cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300015.emm

12. WEICHSELBAUM. E. et al. *Physical activity in schools across Europe.* [online]. [cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/j.1467-3010.2012.01983.x

13. *Zákon č. CXC z roku 2011 o národnom verejnom vzdelávaní.* [online].[cit. 2020-12-09]. Dostupné na: https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv